

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับมัดจำ

นายโชติกร ลือสัมพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-416-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018282

11654058

LEGAL PROBLEMS ON EARNEST

Mr. Chotikorn Luesumphun

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-416-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับมรดกเจ้า
นายโชติกร ลือสัมพันธ์
นิติศาสตร์
รองศาสตราจารย์ลำเรียง เมฆเกรียงไกร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

พร. รัตน
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature]
.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ)

[Signature]
.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ลำเรียง เมฆเกรียงไกร)

[Signature]
.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ)

[Signature]
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

[Signature]
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุกา กุลบุคย์)

[Signature]
.....กรรมการ
(อาจารย์จรรณ ภัคดิธนากุล)

โชติกร ลือสัมพันธ์ : ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับมัดจำ (LEGAL PROBLEMS ON EARNEST)
อ.ที่ปรึกษา : รศ.สำเริง เมฆเกรียงไกร, 196 หน้า. ISBN 974-581-416-4

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องมัดจำ ว่าความหมายของคำว่า "สิ่งใด" ที่จะนำมามอบไว้เป็นมัดจำนั้น ควรจะมีขอบเขตเพียงใด สถานะทางกฎหมายของมัดจำนั้น มีสถานะอย่างไร ในกรณีมีเจ้าหนี้ภายนอกใช้สิทธินำยึดสิ่งที่ยอมมอบไว้เป็นมัดจำนั้น ผู้รับมัดจำจะใช้สิทธิประการใดได้บ้าง และการที่กฎหมายให้สิทธิผู้รับมัดจำสามารถรับมัดจำได้ทั้งหมด โดยไม่ต้องคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้วางมัดจำหรือไม่ ควรแก้ไขอย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า

1. สิ่งที่สามารถนำมามอบไว้เป็นมัดจำได้ตามกฎหมายนั้น เมื่อพิจารณาโดยตีความตามเจตนารมณ์เรื่องมัดจำแล้ว จะพบว่าจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะสิ่งหาทรัพย์ที่เป็นวัตถุมีรูปร่างเท่านั้น
2. สถานะทางกฎหมายของมัดจำนั้น มีลักษณะ เป็นการประกันด้วยทรัพย์ประเภทหนึ่งและมีลักษณะเป็นสิทธิพิเศษที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยมีลักษณะคล้ายกับสิทธิประเภททรัพย์สิน
3. ในกรณีที่สิ่งที่ยอมไว้เป็นมัดจำถูกเจ้าหนี้ภายนอกนำไปนั้น ผู้รับมัดจำสามารถที่จะใช้สิทธิร้องขอต่อศาลขอให้ปล่อยทรัพย์สินนั้นได้ ทั้งนี้เพราะผู้รับมัดจำอยู่ในฐานะที่อาจร้องขอให้บังคับเหนือทรัพย์สินที่ถูกยึดอันเป็นมัดจำนั้นได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 287
4. แม้ว่าหลักกฎหมายในเรื่องมัดจำนั้น มีขึ้นเพื่อคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายผู้รับมัดจำก็ตาม แต่การที่กฎหมายให้สิทธิผู้รับมัดจำสามารถรับมัดจำได้ทั้งหมด โดยไม่ต้องคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงและอำนาจในการเจรจาต่อรองของคู่สัญญาจะเข้าทำสัญญานั้น ในบางครั้งสร้างความไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญาฝ่ายผู้วางมัดจำเป็นอย่างมาก และเป็นการขัดต่อหลักพื้นฐานของกฎหมายที่ไม่ต้องการให้มีการแสวงหากำไรจากการที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา จึงเป็นการสมควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่องนี้ให้ศาลเข้ามามีบทบาทใช้ดุลยพินิจให้มีการลดมัดจำที่จะรับกันได้เท่าความเสียหายที่ได้รับจริงเท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา.....2534

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C070245 : MAJOR LAW

KEY WORD : PROBLEMS/EARNEST .

CHOTIKORN LUESUMPHUN : LEGAL PROBLEMS ON EARNEST. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF .SAMRIENG MEKKRIENGKRAI, 196 PP. ISBN 974-581-416-4

The purpose of this research is to study the concept relating to earnest and to determine the extent of the meaning given to this word as "something" which will be delivered as earnest. How is the legal status of the earnest effected if the outside creditor exercises his/her right to forfeit the earnest? What are legal remedies the party receiving the earnest should take? Is it unfair to the party giving the earnest if the law governing the earnest permits the party receiving it to forfeit the earnest regardless of the actual damages sustained by the party giving it and how may this issue be solved.

The result of the research discovered the following:

1. Having taken into consideration the interpretation of the law governing the earnest, it is found that things which can be placed as earnest under the laws must be confined to moveables and only in the nature of corporeal objects.
2. The laws regard the earnest as one kind of securities and it is a special right stipulated by laws. The legal status of the earnest is similar to the real right.
3. If the outside creditor seizes the thing placed as earnest, the party receiving it has the right to file a petition to the court for an order release the earnest because the party receiving it possesses legal right to force over the moveable property so deposited. This is pursuant to section 287 of the Civil and Procedure Code.
4. Although the law governing the earnest gives protection to the party receiving the earnest to the extent that the party receiving it is entitled to forfeit all the earnest irrespective of the actual damages suffered and regardless of the negotiation made by the contractual parties at the time of execution of the agreement, it is sometimes unfair to the party giving it and it is contrary to the basis principle of laws which purposely do not intend to give a chance to the party receiving it to exploit the party giving it. The law governing the earnest should be amended to empower the court having discretion to reduce the earnest equivalent to the damages sustained.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา .....นิติศาสตร์.....
 สาขาวิชา .....นิติศาสตร์.....
 ปีการศึกษา .....2534.....

ลายมือชื่อนิติศ .....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของท่าน
รองศาสตราจารย์สำเริง เมฆเกรียงไกร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งได้
ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และให้ข้อคิดในการศึกษาค้นคว้าและตรวจแก้ไข
ปรับปรุงวิทยานิพนธ์ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้เขียนตลอดมา ผู้เขียนขอกราบขอบคุณ
ไว้อย่างสูง ณ ที่นี้ .

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ ท่านศาสตราจารย์บัญญัติ
ลูซิวะ ท่านศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ ท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์
คงสมบูรณ์ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์จุกา กุลบุคย์ และท่านอาจารย์จรัญ
ภักดีธนากุล ซึ่งได้ให้ข้อคิด คำแนะนำ และได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาเป็น
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์จนสำเร็จเรียบร้อยลงด้วยดี นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบ
ขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทย์ และท่านศาสตราจารย์ ม.ร.ว.
เสนีย์ ปราโมช ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งต่อผู้เขียน และขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์
ประสิทธิ์ โยวีโลกุล คณะบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณา
คอยสอบถามผลคืบหน้า และให้กำลังใจผู้เขียนตลอดมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ซึ่งได้สนับสนุนและให้กำลังใจ
ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา และขอขอบคุณคุณสุวณี นภาภาค แห่ง
กองวิชาการสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ และคุณเอไรรัตน์ แจ่มสุธิ ที่ช่วย
เหลือในการค้นคว้า ให้เอกสารข้อมูล และท้ายที่สุดนี้ผู้เขียนขอขอบคุณท่านอาจารย์
ดร.บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ และเพื่อน ๆ ที่ช่วยเหลือในการแปลเอกสารและค้นคว้า
ข้อมูล ตลอดจนนี้ ๆ และเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่ช่วยเหลือในการให้คำแนะนำและ
แบ่งเบาภาระเกี่ยวกับหน้าที่การงานในระหว่างที่ผู้เขียนทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และ
ขอขอบคุณคุณแก่นนิกา รลรัตน์ ที่ช่วยเหลือในการจัดการเรื่องการพิมพ์วิทยานิพนธ์
ฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อยลงด้วยดี

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ

บทที่

บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1. บททั่วไป.....	5
1.1 มุลหนี้หรือข้อบังคับทั้งหลายในทางแพ่ง.....	5
1.1.1 หนี้ทางกฎหมาย.....	6
1.1.2 หนี้ทางสัญญา.....	6
1.2 ความรับผิดชอบทางสัญญา.....	6
1.2.1 ต้องมีสัญญาสมบูรณ์ตามกฎหมายระหว่าง ผู้รับผิดชอบและผู้เสียหาย.....	7
1.2.2 ความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการไม่ ปฏิบัติตามหนี้แห่งสัญญานั้น.....	7
1.3 เสรีภาพในการกำหนดข้อตกลงให้เป็นภาระมากขึ้น กว่าสิทธิในมูลหนี้ทั่วไป.....	10
1.3.1 เสรีภาพในการทำสัญญาหรือข้อตกลง.....	10
1.3.2 ข้อจำกัดเสรีภาพในการทำสัญญาหรือข้อ ตกลง.....	13

2.	ความหมายและลักษณะของมัดจำ.....	16
2.1	ความหมายของมัดจำ.....	16
2.2	ลักษณะของสัญญามัดจำ.....	19
2.2.1	มัดจำเป็นพยานหลักฐานว่าสัญญาได้ทำขึ้นแล้ว.....	19
2.2.2	มัดจำเป็นประกันการปฏิบัติตามสัญญา.....	22
2.2.3	ข้อตกลงในการวางมัดจำ.....	24
	ก. สัญญามัดจำเป็นสัญญาอุปกรณ์.....	25
	ข. ต้องมีการส่งมอบสิ่งใดให้ไว้แก่กัน..	26
	ค. สัญญาที่ต้องมีการส่งมอบสิ่งใดไว้เป็นมัดจำ ไม่ถือเป็นแบบของนิติกรรม..	31
2.3	การเปรียบเทียบมัดจำกับสัญญาหรือข้อตกลงอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน.....	33
2.3.1	เปรียบเทียบกับเรื่องเบียดเบียน.....	33
2.3.2	เปรียบเทียบกับ การชำระหนี้บางส่วน.....	35
2.3.3	เปรียบเทียบกับเรื่องจำนำ.....	37
2.3.4	เปรียบเทียบกับเรื่องจำนอง.....	38
2.3.5	เปรียบเทียบกับสิทธิยึดหน่วง.....	39
2.4	ความหมายและลักษณะของมัดจำตามกฎหมายต่างประเทศ.....	39
2.4.1	กฎหมายอังกฤษ.....	41
2.4.2	กฎหมายฝรั่งเศส.....	42
2.4.3	กฎหมายญี่ปุ่น.....	43
2.4.4	กฎหมายเยอรมัน.....	44
3.	ผลบังคับตามกฎหมายในเรื่องมัดจำ.....	47
3.1	ผลบังคับตามกฎหมายในเรื่องมัดจำตามกฎหมายไทย.....	47
3.1.1	สิทธิในการรับมัดจำ.....	48

ก. กรณีที่ผู้รับมัดจำสามารถรับมัดจำได้	48
1. คู่สัญญาฝ่ายที่วางมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้ตามสัญญา.....	48
2. การชำระหนี้ตกเป็นพันธวิสัยเพราะความผิดของผู้วางมัดจำ.....	51
3. เมื่อมีการเลิกสัญญาเพราะความผิดของผู้วางมัดจำ.....	52
ข. การเรียกค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติม นอกเหนือจากมัดจำ.....	53
ค. ดอกผลที่เกิดจากมัดจำ.....	63
3.1.2 การส่งคืนมัดจำ.....	64
ก. กรณีที่ผู้รับมัดจำต้องส่งคืนมัดจำ	65
1. เมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่วางมัดจำได้ชำระหนี้แล้ว และเลือกให้ส่งคืนมัดจำ.....	65
2. เมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่รับมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้.....	66
3. เมื่อการชำระหนี้ตกเป็นพันธวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งฝ่ายผู้รับมัดจำต้องรับผิดชอบ.....	72
4. เมื่อมีการเลิกสัญญาโดยมิใช่ความผิดของผู้วางมัดจำ.....	73
ข. การเรียกดอกเบี้ยในเงินมัดจำ.....	75
ค. ค่าใช้จ่ายในการดูแลและบำรุงรักษาสิ่งที่มอบไว้เป็นมัดจำ.....	76
ง. กรณีสิ่งที่มอบไว้เป็นมัดจำเกิดสูญหายเสียหาย หรือตกเป็นพันธวิสัยจะส่งคืนได้.....	78
3.1.3 การหักมัดจำชำระหนี้บางส่วน.....	80

3.2	ผลบังคับตามกฎหมายในเรื่องมัดจำตามกฎหมายต่างประเทศ.....	82
3.2.1	กฎหมายอังกฤษ.....	82
3.2.2	กฎหมายฝรั่งเศส.....	84
3.2.3	กฎหมายญี่ปุ่น.....	84
3.2.4	กฎหมายเยอรมัน.....	86
4.	ปัญหากฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับมัดจำ.....	91
4.1	ความหมายของคำว่า "สิ่งใด" อันจะนำมาเป็นมัดจำ.....	91
4.1.1	ความหมายของคำว่า "ทรัพย์สิน" และ "ทรัพย์สินลื่น".....	92
4.1.2	ความหมายของคำว่า ทรัพย์สินลิตธิ และ บุคคลลิตธิ.....	94
	ก. ทรัพย์สินลิตธิ.....	94
	ข. บุคคลลิตธิ.....	96
4.1.3	สิ่งใดบ้างสามารถนำมาเป็นมัดจำได้ตามกฎหมาย.....	97
	ก. เมื่อพิจารณาตามกฎหมายต่างประเทศ.....	98
	ข. เมื่อพิจารณาตามกฎหมายเรื่องมัดจำดั้งเดิมของไทยก่อนมีการใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบัน.....	100
	ค. เมื่อพิจารณาตามตัวอักษรประกอบกับเจตนารมณ์และความมุ่งหมายในเรื่องมัดจำ.....	101
4.2	สถานะทางกฎหมายของมัดจำ.....	140
4.2.1	มัดจำเป็นประกันด้วยทรัพย์สินประเภทหนึ่งหรือไม่.....	140

4.2.2	ผู้รับมัดจำถือว่าเป็นเจ้าหนี้ผู้ทรงบุริมสิทธิ ตามกฎหมายหรือไม่.....	141
4.2.3	มัดจำมีสถานะทางกฎหมายเป็นทรัพย์สิน หรือบุคคลสิทธิ.....	143
4.2.4	สถานะของผู้รับมัดจำถือว่าเป็นเจ้าหนี้ ประกันในคดีล้มละลายหรือไม่.....	145
4.3	ผลบังคับทางกฎหมายของมัดจำที่มีผลต่อบุคคลภายนอก	146
4.3.1	ผู้วางมัดจำต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือไม่..	146
4.3.2	บุคคลภายนอกผู้เป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา ของผู้วางมัดจำนำยึดทรัพย์สินอันเป็นมัดจำ..	147
	ก. ผู้รับมัดจำจะร้องขอตัดทรัพย์สินตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 288 ได้หรือไม่.....	151
	ข. ผู้รับมัดจำจะใช้สิทธิตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 289 ได้หรือไม่.....	153
	ค. ผู้รับมัดจำจะใช้สิทธิตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 287 ได้หรือไม่.....	155
4.3.3	กรณีทรัพย์สินอันเป็นมัดจำก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อบุคคลภายนอก.....	159
4.4	ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลดมัดจำ.....	161
4.4.1	ตามกฎหมายไทย.....	161
4.4.2	ตามกฎหมายต่างประเทศ.....	171
5.	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	174
-	บทสรุป.....	174
-	ข้อเสนอแนะ.....	181

บรรณานุกรม.....	185
ภาคผนวก.....	190
ประวัติผู้เขียน.....	196

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย